

3 FILM
24 NYELVEN
28 ORSZÁGBAN

IDA
Paweł Pawlikowski
Lengyelország, Dánia

PAWEŁ PAWLIKOWSKI

„Az *Ida* az identitásról, a családról, a hitről, a bűnösségről, a szocializmusról és a zenéről szól. Történelmi keretben szerettem volna filmet készíteni anélkül, hogy történelmi film legyen belőle. Olyan filmet, melynek tanulsága egyértelmű, mégsem didaktikus. Történetemben mindenkinek jó oka van arra, amit tesz. Ez a film közelebb áll a költészethez, mint az elbeszéléshez. Mindenekelőtt szerettem volna eltávolodni a lengyel filmek tipikus narratív stílusától. Világossá kellett tenni, hogy a történetet külső szemlélő meséli el, emlékein és személyes érzelmein, ifjúságom zörejein és képein keresztül megszűrve.”

Jóllehet az *Ida* az európai történelem egyik drámai és fájdalmas epizódját érinti, a filmből leginkább béke sugárzik, a néző derűs és költői történetet lát. Az egyetlen szereplő személyes történetére épülő forgatókönyv keretét a nagybetyűs történelem, Európa és a második világháború adja.

ISTEN MINDENÜTT JELEN VAN, TUDOM

A film 1962-ben a kommunista Lengyelországban játszódik. Anna egy zárdában nőtt fel. Gyakorlatilag semmit sem tud származásáról és a kinti világról. Mielőtt fogadalmat tenne, fel kell vennie a kapcsolatot nagynénjével, akinek korábban létezéséről sem tudott. Anna, semmiről sem tudva, közeledni próbál nagynénjéhez, Wandához. Nagynénje erős jellemű, büszke nő, aki magányosan éli az életét. A kommunista kormányhoz közeli személyként „tiszteltetreméltó” bíró volt. Később elveszítette pozícióját, azóta jelentéktelen ügyekkel és a szomszédok vitáival foglalkozik.

Wanda úgy határoz, hogy végigjárja Annával azokat a helyszíneket, ahol fény derül a fiatal lány történetére, mely szorosan összefonódik Lengyelország, Európa és a második világháború történetével. Az első helyszín a legfontosabb: itt rejtőzött Anna családja a háború alatt, és itt vett tragikus fordulatot a sorsuk. Együtt fedezik fel közös múltjukat és családjuk sorsát. Annát nem Annának hívják, hanem Idának. Nem római katolikus, hanem zsidó. Szüleinek fényképei is előkerülnek.

FOGALMAD SINCS RÓLA, MILYEN HATÁSSAL VAGY MÁSOKRA, UGYE?

A kutatás nagyon fáradságos, a nézőben megfogalmazódik a kérdés: nem lenne jobb magunk mögött hagyni a múltat?

A két nő közötti kapcsolat egyre szorosabbá válik. Egymásba kapaszkodnak, ők a 17 évvel korábban történt családi tragédia egyetlen túlélői. Kapcsolatuk értékes és ellentmondásos. Míg Wanda beszél, beszámol érzelmeiről, és hangot ad frusztrációinak, Idának nehezebbre esik feldolgozni a kegyetlen hírek sorozatát: pontos megfigyelő, szemérmesen reagál, és úgy ítél, ahogy egy novíciához illik. E keresés talán átalakulást idéz elő Idából? Úgy tűnik, mintha erre utalna azzal, hogy többször is leveszi apácaruháját. Sokatmondó, hogy a zenéssel folytatott beszélgetések során csupán pár szót szól. Kíváncsivá teszi a zenészt, aki többet szeretne tudni róla. A lány elmondja, hogy mi foglalkoztatja, és azt is, hogy fogalma sincs róla, milyen hatással van másokra. A férfi is hatással van rá, ami megrengeti saját belső világát.

PAWEŁ PAWLIKOWSKI VISSZATÉR GYÖKEREIHEZ

Az *Ida* az első film, melyet Paweł Pawlikowski szülőhazájában, Lengyelországban forgatott. A rendező már régóta Nagy-Britanniában és Párizsban él. Korábban két jellegzetes hangulatú filmet is rendezett, *Az utolsó menedék* és *Szerelmem nyara* címmel. Pawlikowski szükségét érezte, hogy hazájában is filmet készítsen, hogy viszontláss a tájakat, és újra megtalálja fiatalkorának hangulatát. A forgatókönyv első változata tíz éve készült. Abban több volt a cselekmény. Időközben változott a forgatókönyv. Sokáig befejezetlen maradt. Csupán a forgatás kezdetén, a helyszínek keresése és a színészek kiválasztása során alakult ki minden. Maguk a színészek is rengeteget adtak a filmhez.

ELSŐ SZÍNÉSZI TAPASZTALAT

A szereplőválogatás során a rendező közel négyszáz fiatal lány között sem találta meg a neki megfelelő színésznőt. A forgatás kezdete előtt néhány nappal a kétségbeesés szélén állt, amikor egy barátnője telefonált, és elmondta, hogy egy varsói kávéházban egy sugárzóan szép fiatal lány ül vele szemben. A barátnő titokban fényképet készített a lányról és elküldte a rendezőnek. A többit bárki kitalálhatja. Agata Trzebuchowska életében először állt a kamerák elé. Soha nem akart színésznő lenni. A sors másképpen határozott, az eredmény pedig rendkívül meghiúsította.

VIZUÁLIS GYÖNGYSZEM

Amikor a rendező elmondta a producernek, hogy fekete-fehérben szeretné a filmet forgatni, a producer nevetett, és azt válaszolta: „Nem vagy már egyetemista!” Pawlikowski mégis kitartott elképzelése mellett, úgy gondolta, ez illik a történethez. Bizonyosan tudta, hogy fekete-fehér film lesz, hosszú, lassú jelenetekkel. Statikus képeket szeretett volna, a szereplőket a kép szélére tolván, mintha készakarva túl nagy terekbe lennének helyezve. A néző előtt kibontakozik a szürke sokféle tónusa. Ha a filmet színesben forgatták volna, megjelent volna egyetlen szürke tónusnál több? Az *Ida* néhány beállítás

Vermeer festményeit idézi (*Leány gyöngy fülbevalóval*) Ida kisugárzása és a jelenetek megvilágítása miatt.

A fekete-fehér film nem tűnt el kortárs filmművészetünkől. Gondoljanak csak a *Nebraska* vagy *A némafilm* című filmekre, vagy Miguel Gomes *Tabu* című filmjére, amely versenyben volt a 2012. évi LUX-díjért. A fekete-fehér filmnek sajátos hangulata van, és a mai közönségben időtlenség érzetét kelti. Pawlikowski stílusa gyönyörű és egyedi.

APRÓ SZEMÉLYES TÖRTÉNET A HATALMAS KOLLEKTÍV EMLÉKEZETBŐL

Az *Ida* széles közönség számára befogadható, mert a film egyetemes történetet beszél el, és olyan témákat vet fel, amelyekkel különböző korú nézők is azonosulni tudnak. A második világháború története továbbra is inspirálja azokat a rendezőket, akik a nagybetűs történelmen belüli apró történeteket szeretnék elmesélni: gondoljanak csak *A zongorista*, *A bukás*, *a Valkűr*, *A csikos pizsamás fiú* című filmekre... Ezek ugyanúgy egy-egy személy nézőpontjából elmesélt történetek, melyek a nagybetűs történelemnek csupán egy-egy töredékét jelentik. Erejük a nézőben keltett együttérzésben rejtőzik. A hatvanas évek elején a második világháború borzalmai még elevenen éltek a lengyel nép emlékezetében. Egyetlen országból sem hurcoltak el olyan sok zsidót a náci haláltáborokba, mint Lengyelországból. Az *Ida* a Lengyel Népköztársaságban játszódik, a kommunista ideológia szerint irányított és Sztálin hatalmában lévő országban. Józan ország képét mutatja, melyet alig-alig kavart az éjszakai klubok vidám, talán optimista hangulata.

KÉRDÉSEK

Egyes újságírók „művészfilmnek” tartják az *Idát*, egyetért Ön ezzel? Milyen benyomást tenne Önre a film, ha színes lenne?

Az *Ida* szelíd film kegyetlen tényekről. Megtudott új dolgokat Lengyelország és Európa történelméről?

Össze tudná hasonlítani ezt a filmet más, a második világháborúról szóló, Ön által látott filmekkel? Miben hasonlítanak és miben különböznek?

Mit teszi ezt a filmet ilyen erőssé?

Tine Van Dycke – 2014

Ida számára a háború távoli és elvont dolog. Mit sem tud gyökereiről és a családját ért borzalmakról. Azt sem tudja, kik a szülei. Magára hagyták a zárdában mint árvát („*Miért nem haltam meg?*” „*Mert halvány bőrű csecsemő voltál. Nem lehetett rajtad látni, hogy zsidó vagy.*”) Ida múltja, jelene és jövője a hit. A zárdában játszódó néhány jelenet vallásosságát mutatja be – gondoljanak arra a részre, ahol a novíciák a földön fekszenek, és mélyen megalázkodnak. Ida halk, gúnyos kacaja az étkezés közben és pillantása a tisztálkodási szertartás alatt azonban arról is árulkodik, hogy visszatérése után kritikusan szemléli a dolgokat.

A film középpontjában Ida belső útkeresése áll, a lány szeretné megtalálni biztos helyét a világban. A háború ebben másodlagos, de alapvető szerepet játszik. A korabeli Lengyelország a múlt tagadására törekszik. Wanda és Ida zárt ajtókbá és mogorva válaszokba ütközik: „*Itt nem voltak zsidók*”, állítják a lakók. A tagadás megnehezíti Ida számára, hogy megtalálja új identitását. Nem menekülhetünk el a múltunktól, sem attól, amivé váltunk. (Ezt a bekezdést Elise van Dam kritikájából vettük át, mely 2014. március 26-án jelent meg itt: Filmpjekijken.nl)

Az Európai Parlament bemutatja a 2014-es LUX-díjért versenyben lévő három filmet, melyek vetítésére az immár harmadik alkalommal megrendezendő LUX filmnapok keretében kerül sor. A versenyben lévő három filmben bemutatott vidékek sokfélék, de a fiatalság mint vezérmotívum összekapcsolja őket.

Céline Sciamma harmadik filmje, a **BANDE DE FILLES (CSAJOK)** a kamaszkor és az önállóság viszonyát járja körül, megmutatva egy másfajta nőiséget a 16 éves lányokból álló, párizsi külvárosi banda portréján keresztül.

Pawel Pawlikowski **IDA** című filmjében Európa múltjával foglalkozik, bemutatva egy fiatal lengyel árvát, aki az 1960-as évek elején szembesül identitásával.

Rok Biček első filmje, a **RAZREDNI SOVRAŽNIK (OSZTÁLYELLENSÉG)**, egy középiskolai osztály sajátos világát vizsgálja, ahová egy új, különösen szigorú tanár érkezik.

LUX FILM DAYS

3 FILM
24 NYELVEN
28 ORSZÁGBAN

BELGIQUE / BELGIË

Bruxelles / Brussel, Liège,
Namur

БЪЛГАРИЯ

София

ČESKÁ REPUBLIKA

Brno

DANMARK

København

DEUTSCHLAND

Berlin, Köln, München

EESTI

Tallinn

ÉIRE / IRELAND

Corcaigh / Cork

ΕΛΛΑΔΑ

Θεσσαλονικη

ESPAÑA

Barcelona, Cartagena, Gijón,
Lanzarote, Madrid, Santiago
de Compostela, Segovia,
Sevilla

FRANCE

Arras, La Ciotat, Strasbourg,
Troyes

HRVATSKA

Zagreb

ITALIA

Roma, Bologna, Torino

ΚΥΠΡΟΣ

Λευκωσια, Λεμεσος

LATVIJA

Rīga

LIETUVA

Kaunas, Klaipėda, Vilnius

LUXEMBOURG /

LUXEMBURG

Luxembourg / Luxemburg

MAGYARORSZÁG

Budapest

MALTA

Gozo, Valletta

NEDERLAND

Leiden

ÖSTERREICH

Wien

POLSKA

Warszawa, Wrocław

PORTUGAL

Lisboa, Leiria

ROMÂNIA

București

SLOVENIJA

Celje, Izola, Ljubljana

SLOVENSKO

Bratislava

SUOMI / FINLAND

Helsinki / Helsingfors

SVERIGE

Stockholm

UNITED KINGDOM

Aberdeen, Inverness, London,
Perth

BANDE DE FILLES (CSAJOK) Marieme-et nyomasztja családi háttere, kilátástalan iskolai előmenetele és a környéken hatalmaskodó fiúk, ezért új életet kezd, mikor találkozik három szabad szellemű lánnyal. Nevet és stílust változtat, és otthagyja az iskolát, hogy befogadják a bandába, amiről azt reméli, hogy ez lesz a szabadsághoz vezető út.

Rendező: Céline Sciamma

Ország: Franciaország

Időtartam: 112 perc

Készítés éve: 2014

Forgatókönyv: Céline Sciamma

Szereplők: Idrissa Diabaté, Karidja Touré, Tatiana Rojo, Rabah Naït Oufella, Yannick Ruiz

Operatőr: Crystel Fournier

Producer: Bénédicte Couvreur

Gyártó: Hold Up Films, Lilies Films, Arte France Cinéma

IDA Lengyelország, 1962. Anna gyönyörű 18 éves lány, aki apácának készül abban a zárdában, ahol azóta nevelkedik, hogy gyerekként árvaságra jutott. Megtudja, hogy egy rokona – édesanyja lánytestvére, Wanda – még életben van, akit meg kell látogatnia, mielőtt fogadalmat tenne. A két nő együtt indul útnak, hogy megismerjék egymást és a múltjukat.

Rendező: Pawel Pawlikowski

Ország: Lengyelország, Dánia

Időtartam: 80 perc

Készítés éve: 2013

Forgatókönyv: Rebecca Lenkiewicz, Pawel Pawlikowski

Szereplők: Agata Kulesza, Joanna Kulig, Dawid Ogrodnik, Adam Szyszkowski, Agata Trzebuchowska

Operatőr: Lukasz Zal

Producer: Eric Abraham, Piotr Dzięcioł, Ewa Puszczyńska

Gyártó: Opus Film, Phoenix Film

RAZREDNI SOVRAŽNIK (OSZTÁLYELLENSÉG) Az életfelfogásukban mutatkozó hatalmas különbség miatt a diákok és az új némettanár közötti viszony rendkívül feszültté válik. Az indulatok egyre fokozódnak, és a felismerés, hogy a dolgok nem csupán feketék vagy fehérek lehetnek, későn érkezik.

Rendező: Rok Bičec

Ország: Szlovénia

Időtartam: 112 perc

Készítés éve: 2013

Forgatókönyv: Nejc Gazvoda, Rok Bičec, Janez Lapajne

Szereplők: Igor Samobor, Nataša Barbara Gračner, Tjaša Železnik, Maša Derganc, Robert Prebil, Voranc Boh, Jan Zupančič, Daša Cupevski

Operatőr: Fabio Stoll

Producer: Janez Lapajne, Aiken Veronika Prosenec

Gyártó: Triglav Film

TÖRTÉNETEINK A FILM ÁLTAL KÖZVETÍTETT ÉRZELMEK FÉNYÉBEN

A kultúra alapvető szerepet játszik társadalmaink kialakításában. Lehetővé teszi, hogy jobban megismerjük egymást, segít elfogadni a sokféleséget, miközben összeköt bennünket.

A filmművészet tükröt tart a mai és gyakran a jövőbeli társadalmak elé, történeteket mesél, melyekben néha saját történeteinkre ismerünk. A filmekről saját életünk szereplői, helyszínei, eseményei és pillanatai jutnak eszünkbe. A filmek megindítanak és inspirálnak, szélesítik látókörünket. A filmek táplálják a vitákat. Néha maguk válnak ki vitákat.

Az Európai Parlament ezért hozta létre a LUX-díjat 2007-ben.

LUX-DÍJ

A LUX-díj célja a filmek terjesztése Európa-szerte, egyidejűleg pedig a róluk szóló, európai szintű gondolkodás és vita ösztönzése.

A LUX-filmnapokon bemutatott három, a 2014-es LUX-díjért versengő filmet filmes szakemberekből álló panel választotta ki. A díjazottról az európai parlamenti képviselők döntenek. A díjátadásra idén december 17-én kerül sor.

LUX-FILMNAPOK

A LUX-FILMNAPOK egyedülálló, határokon átívelő kulturális esemény, amely olyan európai közösségi teret hoz létre, ahol az európai filmek szerelmesei októbertől decemberig három figyelemreméltó filmet tekinthetnek meg mind a 28 tagállamban, mind a 24 hivatalos nyelven.

A LUX-FILMNAPOK eseménysorozat a lehető legtöbb európai néző számára teszi lehetővé, hogy megtapasztalja az európai filmművészet sokszínűségét és gazdagságát, és megvitassa a LUX-díjért versengő filmekben felvetődő témákat és kérdéseket, személyesen – a helyszíneken zajló vitákban –, valamint on-line – a közösségi média segítségével.

KÖZÖNSÉGDÍJ (AUDIENCE MENTION)

A közönségdíjat a nézők kedvenc filmje kapja. Itt az alkalom, hogy szavazzon kedvenc LUX-filmjére vagy témájára, így esetleg az a megtiszteltetés is érheti, hogy személyesen hirdetheti ki a közönségdíjas filmet 2015 júliusában a Karlovy Vary Nemzetközi Filmfesztiválon. Látogasson el internetes oldalunkra: luxprize.eu vagy Facebook-oldalunkra, és szavazzon kedvenc filmjére!

NÉZZE MEG,
VITASSA MEG,
SZAVAZZON

@luxprize
#luxprize

LUXPRIZE.EU